

ХРОНІКА КУЛЬТУРНОГО ЖИТТЯ УКРАЇНИ у липні 2025 року

(оглядова довідка за інтернет-ресурсами,
матеріалами преси та неопублікованими документами)

Загальні питання

1 липня у Києві вже вшосте було вручено щорічну премію *Women in Arts Award 2025. The Resistance*, якою ООН Жінки в Україні та Український інститут відзначають здобутки жінок у сфері культури та мистецтва, а з 2023 року – також їхній внесок у наближення перемоги. Гасло цьогорічної премії – Непохитна віра. Лауреатками стали: живописиця з Сумщини Г. Гідора (Жінки у візуальному мистецтві), співачка та бандуристка з Хмельниччини М. Круть (Жінки в музиці), режисерка, акторка та перформерка незалежного харківського театру «Нафта» Н. Хижна (Жінки в перформативному мистецтві), письменниця та парамедикиня батальйону «Госпітальєри» О. Герасим'юк (Жінки в літературі), українсько-канадська режисерка, письменниця та фотографка з Києва О. Карпович (Жінки в кіно), директорка Центру сучасного мистецтва «ЄрмиловЦентр» у Харкові Н. Іванова (Жінки в культурному менеджменті), мистецтвознавиця та кураторка з Херсону Ю. Манукян (Жінки в культурній журналістиці, критиці та дослідженнях), журналістка, поетка, пресофіцерка бригади «Азов» та захисниця Маріуполя В. «Нава» Суботіна (Особлива відзнака). Подію підтримали Міністерство закордонних справ України, UNESCO та Уряд Швеції. Вшанування лауреаток відбулося у внутрішньому дворіку МЗС України, який зібрав понад 200 гостей та учасниць.

Вшанування пам'яті

У різних містах країни пройшли заходи з нагоди 160-річчя від дня уродин українського церковного, культурного та громадсько-політичного діяча, предстоятеля УГКЦ, митрополита Андрія Шептицького. Серед них – урочисті літургії, мистецькі вечори, виставки та наукові конференції. Зокрема 27 та 28 липня у Львові пам'ять духовного лідера та культурного мецената вшанували в Архикатедральному Соборі св. Юрія. У програмі: духовно-мистецький вечір за участю Галицького академічного камерного хору; виставка «Квіти для Митрополита» від митців О. Білобран, П. Сипняка, Ю. Седюк; виступи солістів Львівської національної філармонії. 29 липня у Львівському національному академічному театрі опери та балету імені Соломії Крушельницької відбувся

урочистий захід з нагоди ювілею, в межах якого представлено мистецьку програму «Іду я, мій Боже... іду!». Зі сцени театру прозвучали твори українських композиторів

М. Волинського, І. Щербакова, В. Камінського, а також поезія і пісні на слова Б. Стельмаха. Виконавці – солісти, хор та камерний оркестр Заслуженої академічної капели Україна «Трембіта», Академічний симфонічний оркестр Луганської обласної філармонії, Творча майстерня «Театр у кошику». До 160-річчя видатного діяча було розгорнуто низку тематичних виставок. Так, Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого в Києві підготувала книжкову експозицію, яку склали твори Глави УГКЦ, збірники документів і матеріалів, інші видання про діяльність митрополита та його внесок у розбудову української державницької думки ХХ століття. У Національному музеї історії України в столиці відкрито виставку артефактів, а у Львівському музеї історії релігії – виставковий проєкт «Митрополит Андрей Шептицький. Реліквії». 24 липня в Івано-Франківській обласній універсальній науковій бібліотеці ім. Івана Франка проведено наукову конференцію «Життя і діяльність Андрея Шептицького», ініційовану Національним заповідником «Давній Галич». Доповненням до символічного заходу стала книжкова виставка «Митрополит Андрей Шептицький: велет християнства та українства».

9 липня на фасаді Одеського академічного українського музично-драматичного театру ім. Василя Василька відкрили меморіальну дошку на честь українського театрального діяча, кіноактора, н. а. України та Праведника народів світу Генріха Романовича Осташевського. Ініціатори встановлення меморіалу – Одеська регіональна Асоціація євреїв – колишніх в'язнів гетто і нацистських концтаборів та Одеський музей Голокосту.

Благодійність

18–20 липня у Києві на шести майданчиках *Blockbuster Mall* пройшов десятий *Atlas Festival 2025*. Окрім музичної програми, нинішній фестиваль мав соціальну та благодійну складову. Наприклад, благодійний фонд «Повернись живим» разом із *Atlas Festival* і ПриватБанком запустили збір на підтримку проєкту «Дронопад». Загалом упродовж трьох днів глядачі пожертвували 107 мільйонів гривень для захисту українського неба. Частиною фестивалю була «Алея громадських організацій», де більш як 40 ініціатив із різних регіонів країни презентували свої проєкти, проводили тренінги та майстер-класи на теми прав людини, інклюзії, волонтерства, освіти, культури та медицини. Окремі активності відбувалися у найбільшому сертифікованому укритті країни. Тут відвідувачі могли поспілкуватися з представниками військових підрозділів, пройти короткий курс із тактичної медицини, постріляти в інтерактивному тирі, спробувати симулятор дронів, придбати мерч тощо. Цьогоріч на фестивальній сцені виступило понад сто артистів. Серед ключових виконавців – «Океан Ельзи», «Бумбокс», «Курган і Агрегат», А. Пивоваров, *Kola*, В. Козловський, О. *Torvald*, *Khayat*, новий проєкт «МУР» та інші.

25–27 липня у Києві на території Національного комплексу «Експоцентр України» вдруге відбувся фестиваль попкультури 90-х і 2000-х «Покоління», що мав благодійну мету – збір на РЕБи для Третьої штурмової бригади. На фестивалі працювали різні формати доброчинності, зокрема, це можливість перерахувати військовим кошти під час виступів артистів, участь у конкурсах за донат, реалізація мерчу тощо. Телеведучий І. Кондратюк провів багаторічний «Караоке на Майдані» на підтримку ЗСУ.

4 липня у Харкові громадська організація «Платформа розвитку міста» провела благодійний вечір під назвою «Весь світ – театр» задля збору коштів на облаштування сцени та глядацької зали в укритті драмтеатру «Березіль». Захід об'єднав акторів і культурних діячів, представників медіа та просто небайдужих харків'ян. Для гостей влаштували аукціон унікальних лотів, екскурсії театром та музичні дійства. 26 липня у Харківському літературному музеї відбувся благодійний концерт на підтримку ЗСУ «Культурник» від громадської спілки «Культурний погляд». Учасники – *Pani Romanivna*, С. Хедекель, дует «Саша і Аня», *Drulya*, гурт *North Karoline*, гурт «Фівер». 27 липня у прямому ефірі Радіо «Накипіло» пройшов благодійний марафон «Вечірній Харків», що мав ціль зібрати 500 тисяч гривень для потреб 113 бригади територіальної оборони. У програмі: розмови зі знайомими харків'янами, серед яких С. Жадан, М. Пиріг, М. Малєвська, О. «Колмен» Сердюк; перформанс «Альтернатива» від театру «Нафта»; розіграші лотів від митців М. Фенечкіна й М. Ковальчук та ілюстрований сценарій вистави «Веселка на Салтівці» художника А. Скрипки.

Український художник А. Криволап задонатив 4 мільйони гривень для Державної прикордонної служби України, офіційно заклавши збір «НаKILL ворога». Кампанію ініціював фонд «Сучасна Україна», а її результатом вже сьогодні стає посилення низки бойових підрозділів ДПСУ FPV-дронами та іншими технічними засобами.

Художник та ілюстратор М. Фенечкін випустив артбук під назвою «Школа тиші». В новому виданні на 116 сторінок зібрано серії чорно-білих малюнків 2015–2019 років. Отримати його можна за донат на допомогу підрозділу Національної гвардії України «Гострі картузи».

Гурт «Жадан і собаки» завершив благодійний тур «Нескорені», зібравши понад 21 мільйон гривень на закупівлю бронеавтомобілів для 2 корпусу Національної гвардії України «Хартія». Протягом двох місяців було проведено концерти у тринадцяти містах України.

Музичний колектив «Паліндром» передав більш як 1,5 мільйона гривень на підтримку Головного управління розвідки Міністерства оборони України. Гроші музиканти зібрали під час благодійного туру Європою. Вони підуть на морські дрони *Magura V7* та бойове спорядження для спецпідрозділу ГУР «Артан».

1 липня на *FESTrepublic* у Львові завершилася серія концертів «Океан Ельзи – 30 років. Той день у Львові». Головною метою музичного проєкту була допомога українським захисникам. Загалом протягом чотирьох вечорів організаторам вдалося отримати понад 7 мільйонів гривень – від продажу

квитків, благодійного аукціону фонду «Відкриті очі» та внесків партнерів проєкту *LifeWaves*, що має на меті захистити медиків і поранених на фронті, встановивши системи радіоелектронного захисту на евакуаційні авто.

Гурт «Курган і Agregat» під час свого концертного туру Україною зібрав близько 20 мільйонів гривень на Сили оборони. Музиканти презентували своїм шанувальникам новий альбом «Поле каніфолі».

Ментальне здоров'я. Арттерапія

Від 23 липня в Україні розпочалася серія щомісячних тренінгів із надання Першої психологічної допомоги для працівників сфери культури, що триватиме до кінця року. Ініціатива реалізується у співпраці з Товариством Червоного Хреста України за підтримки Міністерства культури та стратегічних комунікацій України. Тренінги є частиною пріоритетного проєкту «Мистецтво допомагати», який впроваджується в межах Всеукраїнської програми ментального здоров'я «Ти як?», ініційованої першою леді України О. Зеленською. Перший онлайн-тренінг об'єднав понад 600 учасників з усієї країни – Дніпропетровської, Львівської, Луганської, Чернігівської, Донецької, Одеської, Сумської, Закарпатської, Херсонської, Харківської та інших областей.

20–27 липня у Львові пройшов тиждень мистецтва, що зцілює – *Healing Arts Lviv*. Він покликаний продемонструвати, як мистецькі практики можуть допомагати людям, травмованим внаслідок війни, відновлювати фізичний, психологічний і соціальний стан. У проєкті взяли участь митці, військові, психологи, медики, активісти, представники органів влади та міжнародних організацій. *Healing Arts Lviv* охопив три основні компоненти: школу травмоінформованого мистецтва; конгрес мистецьких ініціатив для здоров'я; показ мистецьких практик, створених у 2022–2025 роках – концерти, театральні постановки, виставки та спеціальні музейні програми. Однією з перших подій став публічний показ п'єси військового М. Фатєєва «Сам на сам». Твір про випробування, написаний під час реабілітації, читали семеро пацієнтів Центру реабілітації *UNBROKEN* – учасники Театру Незламних. Інший приклад – проєкт ветерана В. Олексієнка, який малює картини за допомогою свого крісла колісного. Реалізувати задум допомогла художниця З. Савка – і на загал було представлено першу роботу «Повороти долі». Ключовими партнерами *Healing Arts Lviv* є Громадська організація «Арт Дот», ГО «Незалежні культурні ініціативи» за підтримки *British Council* та у співпраці з проєктом музичної терапії *Victory Beats*.

На столичній Конtrakтовій площі відкрито новий міський простір для фізичної активності під назвою *TORV Kyiv* як частина глобальної програми «Міста здорового життя». Автором проєкту тактичного урбанізму *TORV Kyiv* є данський архітектор М. Колвілль-Андерсен, з яким працювала громадська організація *DIY Ukraine*. Новостворений майданчик доступний для всіх охочих. Тут облаштували зони з різноманітними активностями: гойдалки, ігрові та спортивні майданчики, рампи для скейтбордингу тощо. А на асфальті створили величезний малюнок «Квітка життя», вздовж якого встановили лави для

відпочинку та дерева у кашпо для затінку. Це терапевтичне середовище розраховане на півтора року з можливістю подальшої трансформації.

Культурно-мистецькі проекти

4–6 липня у Києві під гаслом «Щоб жить – ні в кого права не питаюсь» (цитата з вірша П. Тичини) втретє пройшов фестиваль «Протасів Яр» пам'яті громадського активіста й розвідника 93-ї бригади «Холодний яр» Романа Ратушного. Цьогоріч окремий блок заходів було присвячено також його брату Василю Ратушному, який загинув на війні у лютому 2025 року. Основна мета фестивалю незмінна – популяризація сучасного і традиційного мистецтва, української історії, правозахисних і громадських ініціатив. Головною локацією традиційно стала галявина Протасового Яру, а вечірні події провели в Інституті біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН України. Подію склали: дискусії та лекції; зустріч «Військові та цивільні: історії про порозуміння» із М. Найємом, О. Гуковським і Б. Левицькою; презентація книги «Контурні карти пам'яті», присвяченої Вікторії Амеліній; театральна вистава за участю І. Вітовської; навчання з домедичної допомоги від *Beemed*; дитяча програма; виступи *Vivienne Mort*, *Aziza Eskender*, гурту «Чистий Четвер», кримськотатарського фольклорного ансамблю. На відкритті фестивалю платформа «Меморіал» у співпраці з «Характер.медіа» презентувала спецпроект «Ратушні. Легенда про Лицаря і Друїда» на честь братів Ратушних. Цей меморіальний репортаж журналістки А. Мартинюк доповнили ілюстрації художниці М. Соломенникової. Цьогорічний організатор події – ГО «Фестиваль "Протасів Яр" пам'яті Романа Ратушного».

7–13 липня у Культурно-мистецькому центрі Національного університету «Києво-Могилянська академія» відбувся київський фестиваль-бієнале «Поетика», який поєднує поетичні та театральні події. Організатори – театральна спільнота *DSP* і асоціація «Український Незалежний Театр». У програмі: виступи поетів Д. Лазуткіна та М. Пономаренко; покази поетичних вистав театрів із Києва, Одеси, Чернівців і Луцька; поетичний вечір для молодих поетів; фотовиставка та лекції.

23–27 липня у столичному ТРЦ *Respublika Park* тривав фестиваль «Поверхи», який поєднав книжковий ярмарок, сучасне мистецтво, моду, технології, гастрокультуру та сімейні розваги. Головна мета події – благодійний збір коштів на імпланти для ветеранів, які проходять реабілітацію у центрі *TUTANOVI*. В межах фестивалю було організовано літературні зустрічі з українськими авторами, дизайнерські покази у форматі *fashion weekend*, мистецькі перформанси, освітні події й майстер-класи, а також безплатна криптоконференція. Серед учасників: письменники Р. Кузюк, К. Пилипчук і В. Запека, українські виконавці М'ята, *Lada Sing*, Олівія, *OMUT*, С. Нерсисян, гурт *Dubky*, митці з *Marinella Art*, *NEW ART*, *Red cucumber* та художник І. Яровий.

25–27 липня в Одесі громадська організація «Ініціатива “ЛЮДИ”» провела третій фестиваль української культури «Виделкаfest» під незмінним гаслом – Пам'ятай, Борись. Плекай. Творцем і організатором заходу є військовослужбовець С. Гнезділов. Перший фестиваль пройшов у 2023 році в

місті Вилкове Одеської області. Цьогорічний зосередився на книгах, музиці, кіно, а також на підтримці 56 Маріупольської ОМБр. Гостями літературної сцени були В. Пузік, М. Савка, О. Ірванець, О. Сливинський, Т. Власова, А. Полежака, Р. Семків та інші митці. Спеціальний блок «Культурні сили України» включав події, до яких долучилися військові письменники: зустріч із В. Запекою, виступ О. Герасим'юк, презентація нової збірки Ю. «Тайри» Паєвської, поетичний вечір комбатантської поезії, панельні дискусії про права військових і сучасну літературу. Також учасники фестивалю побачили музично-поетичний перформанс «Свідки» від К. Калитко та М. Садовської. А документальне анімаційне кіно стало темою розмови з режисеркою І. Цілик. Нинішній «Виделкаfest» реалізовано у співпраці з Одеською ОВА та Одеською міською радою в межах мистецького конкурсу Українського інституту книги, Культурних сил України та *PEN Ukraine*.

24–28 липня у Звягелі на Житомирщині відбулося міжнародне свято літератури і мистецтв «Лесині джерела», об'єднавши різноманітні культурні та мистецькі події на честь української письменниці Лесі Українки. Серед них: прем'єра благодійної вистави «Бояриня»; виставка картин Ю. Камишного; мистецький захід «Голос незламності»; вручення обласної премії ім. Лесі Українки і дитячо-юнацької премії ім. Олени Пчілки; XXIV Всеукраїнський конкурс української традиційної пісенної культури «Животоки»; вечірній молодіжний квартирник «З Лесею при світлі свічок»; тематичні екскурсії «Історія Лесі в родині Косачів» (Музей родини Косачів – Драгоманових) та «Лесина світлиця – історія, що оживає» (Літературно-меморіальний музей Лесі Українки). 25 липня в межах проєкту «Лесині джерела» проведено XX Всеукраїнський конкурс виконавців художнього слова ім. Лесі Українки, в якому взяли участь митці з усіх куточків країни. На сцені прозвучали твори Лесі Українки, переклади, монологи та театралізовані композиції. Конкурс оцінювало професійне журі у складі режисера Житомирського академічного українського музично-драматичного театру ім. Івана Кочерги П. Авраменка, провідної майстрині сцени Академічного музично-драматичного театру ім. Лесі Українки (м. Кам'янське, Дніпропетровська область) М. Юрченко, театрального аналітика С. Винниченка. Гран-прі здобула група – К. Тютюнник, О. Задорожній, А. Цовма, з композицією «Давня казка» (Київський національний університет театру, кіно і телебачення ім. І. К. Карпенка-Карого).

26 і 27 липня на території Закарпатського музею народної архітектури та побуту в Ужгороді *MUSE travel* разом із культурними державними та приватними установами вперше організували етнофестиваль «Цвіт папороті», що мав благодійну складову – 10 % з кожного проданого квитка та зібрані гроші на аукціоні підуть на підтримку ЗСУ, зокрема на фонд «Повернись живим» (проєкт «Дронопад»). Гості фестивалю змогли побачити виступи гуртів «ЩукаРиба», *Rock-H*, «Анця», а також С. Гіги та інших артистів, познайомитися з нематеріальною культурною спадщиною Закарпаття та взяти участь у майстер-класах. Символічно в межах заходу було відкрито мініскульптуру «Цвіт папороті» (автор – Р. Мурник), яка залишиться на території скансену як згадка

про подію. Родзинкою фесту стало створення найбільшого в регіоні вишитого панно з автентичним закарпатським узором за ідеєю мисткині А. Данилюк «ЕТНІ».

13 липня в селищі Романів, що на Житомирщині, пройшов «ЕтноВир на Виспі» – етнокультурний фестиваль, започаткований у 2024 році, як символ єдності й стійкості у воєнний час. На фестивальному майданчику діяли локації від учасників з різних куточків країни, як-от етнічні двори, літературна резиденція, місто майстрів, ярмарок щедрості, козацькі забави, пленер «На хвилях творчості», фотосушка. Обласний краєзнавчий музей представив виставку автентичних українських строїв, килимів та вишивки кінця XIX – першої половини XX ст. із фондової колекції музею. Однією з головних подій свята стала презентація артоб'єкта «Пиріг Єднання» у формі мапи України, який потрапив до «Книги рекордів України», складаючись зі 1500 шматочків. Частину пирога передали на підтримку військових.

5 та 6 липня у селищі Славсько на Львівщині вперше відбувся Всеукраїнський фестиваль «Етнотік», присвячений українським традиціям, вишиваній спадщині та національній ідентичності. Захід організувала ГО «Центр Бойківської Культури» разом із ГО «Ідея Міста» та громадським діячем Н. Брезіцьким. На фестивалі було презентовано унікальні колекції старовинної української вишивки. Родзинкою став показ мод із репліками народного вбрання: вишиванок, кептариків, півок, одягу різних фасонів і техніки виготовлення та традиційного взуття. В межах програми працювали ярмарок народних майстрів, тематичний лекторій, а також благодійний аукціон на підтримку мінометної батареї «Січові мортири» 23 бригади НГУ «Хортиця». Фестивальні дні завершували виступи етноансамблів «Євшан Зілля» та «Етерія», Ю. Йосифовича («Йосифович BAND») та співачки І. Червінської.

26 та 27 липня на озері Світязь, що на Волині, проведено Всеукраїнський фестиваль «Культура Єднає» з акцентом на підтримку родин військовослужбовців, які пережили втрату. Культурно-мистецький захід включав майстер-класи з народних ремесел, обрядові дійства, виставки, перформанси, презентації етно-колекцій та книг, дитячі та дорослі інтерактиви, кулінарну зону з регіональними стравами, а також виступи з. а. України Н. Карпи, співачки Sanna, арфістки І. Гетто та лірника А. Ляшука. Особливо емоційною подією став соціально-мистецький перформанс «Хліб, який їдять після смерті» авторки І. Рачковської-Баковецької, присвячений пам'яті загиблих захисників. Фестиваль відбувся за підтримки ГО «Жіноча опора» та партнерства ВГО «Союз Українок» в межах культурного проекту «Артспротив».

Театр

1 липня ювілейний десятий Конкурс п'єс «Драма.UA» оголосив переможцем п'єсу «Баланс» драматургині та ветеранки А. Сарнацької. Також до короткого списку найкращих увійшли сценічні твори: «Жінка, степ і дев'ята річка»

О. Туруті, «Бридські явища» А. Бондаренка, «Будь мужиком!» Н. Торжевської. Фіналістів обирало незалежне та професійне журі у складі театрального режисера і драматурга О. Палянички, продюсерки та керівниці фестивалю *Parade-fest* В. Скляррової та дослідниці театру К. Пенькової. Усі чотири п'єси представлять у форматі перформативних читань і подкаст-перформансів на сцені Львівського академічного драматичного театру імені Лесі Українки. «Драма.UA» – щорічний конкурс сучасної драматургії, який проводять з метою підтримки нових голосів у театральному просторі. Організатори: ГО «Мистецька Майстерня “Драбина”» (Львів), *ParadeFest* (Харків) та Львівський академічний драматичний театр імені Лесі Українки.

У Дніпрі завершився XXX Фестиваль-конкурс на здобуття театральної нагороди «Січеславна – 2025». До участі долучилися 16 колективів із Дніпропетровської та Запорізької областей, які представили близько тридцяти вистав. Гран-прі отримала театральна провокація «Хто я є?» за п'єсою С. Мрожека «Емігранти» Академічного музично-драматичного театру імені Лесі Українки міста Кам'янського (Дніпропетровська обл.), яку також визнано «Найкращою виставою камерної сцени». У номінації «Найкраща режисерська робота» нагороджено запорізького режисера В. Попова за постановку «Хто я є?».

Серед театральних прем'єр цього місяця: «Калинова сопілка» за повістю О. Забужко (київський Національний академічний драматичний театр імені Івана Франка); опера «Енеїда» на музику М. Лисенка у сучасній інтерпретації (Харківський національний академічний театр опери та балету ім. М. В. Лисенка); «Імперія маст дай» за п'єсою О. Гриценко «Я повернусь» (Харківський театр ляльок імені В. А. Афанасьєва); «Шалене randevu в готелі "Вестмінстер"» за п'єсою Р. Куні (Академічний музично-драматичний театр імені Лесі Українки міста Кам'янського, Дніпропетровська обл.).

Музика

30 липня у Дзеркальній залі Львівського національного академічного театру опери і балету імені Соломії Крушельницької розпочався III Міжнародний фестиваль камерної музики «Дзеркало», який триватиме до 10 серпня. Цьогоріч організатори запропонували слухачам дев'ять концертних програм: від нової акустичної музики до перформативних експериментів з електронікою, від репертуару XX століття до вишуканих діалогів бароко й джазу. Відкриттям події став благодійний концерт української музики «Світло», яким диригувала Кері-Лінн Вілсон. Зібрані кошти буде передано на реабілітацію військових у центрі *NextStep Ukraine*. Цього вечора виступили Національний ансамбль солістів «Київська камерата» і солісти О. Скіцько (мецо-сопрано), У. Макєєва (гобой), Б. Півненко (скрипка), К. Супрун (альт) та З. Алмаші (віолончель). Прозвучали твори О. Родіна, В. Бібіка, В. Польової, З. Алмаші й І. Карабиця.

13 липня Львівська національна філармонія завершила свій 122-й концертний сезон своєрідною музичною прелюдією до нового напрямку діяльності симфонічного оркестру – участь у проєктах відновлення

постраждалих від війни через музику. Особливим акцентом дня стала перша відкрита релаксаційна сесія «Renaissance» («Відродження») в концертному залі імені Станіслава Людкевича. У ній поєдналися симфонічне звучання камерного оркестру під керівництвом диригентки Н. Кіричук та електронна ембієнт-музика від ветерана ЗСУ О. Іванька. Партитуру аранжував британський композитор і музикотерапевт Н. Осборн на основі матеріалу з реабілітаційного центру *Unbroken*. Проєкт реалізується у співпраці з ініціативами *Victory Beats* та *Art Therapy Force* ГО «Арт Дот».

16–20 липня в Івано-Франківську пройшов перший за чотири роки фестиваль електронної музики «Деталізація», що поєднав електронну музику та простір для дискусій, лекцій і воркшопів про сучасну електронну сцену. Серед спікерів – артистка та співзасновниця формації *Rhythm Büro* В. Логданіди, кураторка та художниця О. Брюховецька, саундартистка А. Кравець, диджей Р. Бабаєв, електронний музикант і викладач В. Симоненко, композитор і саундпродюсер О. Подать, режисерка С. Слюсаренко та інші. Кульмінацією події стала вечірка у внутрішньому дворіку Івано-Франківського драмтеатру ім. І. Франка, на якій виступили українські артисти: *KBT*, *Bogdan Zaiets* та *Oleksii Podat*, *Tofu DJ* та *Varkhola b2b Oles*.

Візуальні мистецтва

Цього місяця у столичних музеях й інших мистецьких просторах розпочали роботу виставкові проєкти: «Сліди» – декілька десятків картин А. Котика, «Михайло Гуйда і класики» – серія портретів М. Гуйди у діалозі з творами майстрів минулого (Національний музей «Київська картинна галерея»); «47.82846°N 37.71093°E» – картини Г. Кісілішиної на тему пам'яті, втрати та гідності (Національний заповідник «Києво-Печерська лавра»); «Серце нАЗОВні. Квітуча Незламність» – фотопортрети жінок у національних строях й історії полеглих українських воїнів (МВЦ «Музей історії міста Києва»); «Був час, і більше його немає» – фотографії та живопис мультидисциплінарної художниці О. Єремєєвої, що досліджує тему війни (Мала галерея «Мистецького арсеналу»); «Мистецтво після 2000-го. Глосарій» – роботи понад 70 митців, зокрема Н. Кадана, Ж. Кадирової, А. Кахідзе, Д. Чичкана, А. Саєнка, *fantastic little splash*, *ruins collective*, *SVITER*, *P.E.P.*, *SOSka* та ін. (Національний центр «Український Дім»); «Зі стелі» – наївний живопис С. Луньової, «48 кроків вздовж» – живопис, графіка й об'єкти А. Аджинджала та В. Шарка (ЦСМ «Білий Світ»); «Soft pink matter» – скульптури та інсталяції Н. Лагути (студія «thesteinstudio»); «Перетини» – артоб'єкти О. Малих та картини С. Крутикова, «Personage» – живопис О. Катеринюка та А. Варварова (галерея «Imagine Point»); «Futurespective» – сучасні артфотографії 39 українських авторів (ЦСМ «М17»); «Вразливість» – живопис, об'єкти та графіка українських художниць А. Буднікової, М. Талютто, А. Ялози («Dymchuk Gallery»); «Маленькі кістки великих тварин. Великі кістки маленьких тварин» – керамічні об'єкти С. Горбачевської («Eye Sea Gallery»); «Спека» – живопис, графіка, фотографії Володимира та Людмили Лободів («Я Галерея»); «Інший

погляд. Кінець 80-х – початок 90-х років» – картини Я. Бурди, В. Єреська, Н. Гайдук, Г. Лісничого, А. Лозового та ін. (галерея «Portal 11»); «Майстерня» – твори

Д. Максименка, С. Ратошнюк та О. Сая (галерея «Ра»); «Спогади про майбутнє» – артбуки Є. Григор'ян, М. Куліковської, М. Мазура, Р. Дзюби, К. Зоркіна та ін. («Avangarden Gallery»); «Метаморфози» – живопис, скульптури, інсталяції, вишивки, фото- та відеоарт О. Курзель (Артфундація «Дукат»); «Білий шум» – твори митців різних поколінь, культурних і професійних середовищ: Д. Альошкіної, К. Гопко, М. Журунової, Д. Мовчана, М. Пляцко та ін. (мистецька галерея «Shum»); «Тиша, яку не почули, на дні сльози» – проекти Л. Небри та С. Антонюк (культурний простір «Кут»); «Занурення» – живопис А. Варварова, Ю. Денисенкова, С. Корнієвського, Е. Потапенкова й І. Прокоф'єва («Kirisenko Art Gallery»); «Tamirlar» – роботи мисткині Р. Асанової з проектів «Крим і Дім», «Невигадані доторки» (культурний простір «Squat 17b»); «Абстракт» – роботи 17 українських художників, зокрема О. Крижановського, Р. Михайлова, Д. Іванова, В. Кравця, Р. Тремба та ін. (бізнес-центр *Heritage*); «Бути собі ціллю» – серії фотопортретів О. Бродзинської (книгарня «Сенс»).

В інших містах країни відкрито, зокрема, такі виставки: «Буття речей, людей, ідей» – живопис, графіка, колажі та асамбляжі М. Красника (Львівська галерея мистецтв); «Спека» – живописні, графічні та фотографічні серії Володимира та Людмили Лободи («Я Галерея» у Львові); «Вісім зникаючих покоїв» – живопис Ю. Денисенкова («Я Галерея Пентхаус» у Львові); «Хаос для прийдешнього» – проєкт, що поєднує графіку, фотографію та аудіовізуальний

твір

М. Ключко (галерея «Зелена канапа»); «Entry» – керамічні об'єкти Х. Вершини (мистецький простір «Пролог» у Львові); «Шляхи» – картини В. Рябоштана («ARTпідвал» у Харкові); «Мальоване. Ретроспектива» – живописні та графічні роботи Н. Денисової, «Міф про шахтарів. Ретроспектива» – живопис та роботи в авторських техніках Р. Мініна (Хмельницький обласний художній музей); «Легенди покинутого дому» – картини В. Сізова (Чернівецький обласний художній музей); «Коли творить душа, серце співає» – живопис Д. Брюхович (Центр культури «Вернісаж» у Чернівцях); «Молода Волинь 2025» – два десятки творів молодих митців у різноманітних стилях і техніках, «Моя друга мова – мистецтво» – серія картин О. Кондрацького (Галерея мистецтв Волинської організації національної спілки художників України у Луцьку).

11 липня у Шептицькому на Львівщині відбулася презентація муралів, створених під час міжнародного мистецького пленеру в межах проєкту «Шептицький СтрітАрт: мистецтво, що трансформує місто». П'ять нових творів вуличного мистецтва тепер прикрашають стіни Вищого професійного училища № 11. До проєкту долучились художники з різних країн – Литви, США, Великої Британії та України, зокрема, І. Водолажченко з Харкова. Натхнення митці черпали з українських традицій – писанкарства, кераміки, вишивки, втілюючи їх у сучасному художньому форматі. Проєкт «Шептицький СтрітАрт» передбачає створення туристичних маршрутів, об'єднаних муралами за трьома тематичними

напрямами: «На шляху до Перемоги», «Міжнародна підтримка», «Нематеріальна культурна спадщина Шептицького краю».

У Бородянці на Київщині в межах проєкту «Київщина. Місця пам'яті» відкрито світлову інсталяцію, осердям якої став пам'ятник Тарасу Шевченку, пошкоджений військами росії під час окупації. Інсталяція включає підсвічування пам'ятника, гобо-проекцію з поетичними рядками Кобзаря та павільйон з графіті знаних художників на уламках зруйнованих будинків. Світлову інсталяцію розробила та реалізувала українська компанія *Expolight*.

Художник А. Логов ініціював мандрівний артпроєкт «Місто під сонцем». Автор створив інсталяцію, натхненну одеським заходом сонця. Скульптура вирізняється дзеркальними елементами, завдяки яким вона змінюється залежно від часу доби, погоди та присутності людей, створюючи ефект живого об'єкта у просторі. Цього місяця інсталяція побувала у чотирьох містах України: 15–16 липня у Києві на території Музею війни, 17 липня у Дніпрі в ТРК *MOST-сіті*, 18 липня у Львові в ТРЦ *Victoria Gardens* і 19–24 липня в Одесі на Аркадійській алеї.

У Берегові на Закарпатті, на території римо-католицького костелу, встановлено скульптурну композицію під назвою «Бик пастуха Саса», що відображає давню легенду про виникнення міста. Автор нової мистецької пам'ятки – скульптор, президент громадської організації «Pro Arte Munkács» П. Матл.

Музейна справа

26 липня Національний музей «Київська картинна галерея» презентував наступну виставку проєкту «Віч-на-віч». Цикл, присвячений образотворчому мистецтву ХІХ століття з музейної колекції, продовжує експозиція картин Івана Айвазовського. Виставка переосмислює не лише постать митця, а й місце його творчості в культурі України. Крім оригінальних пейзажів гірського Криму та степу роботи майстра, на огляд виставлено чорно-білі світлини його творів, що були втрачені під час Другої світової війни. Також експоновано предмети українського, кримськотатарського та вірменського декоративно-ужиткового мистецтва з колекції Національного музею декоративного мистецтва України та приватних збірок Р. Скибіна й О. Оганесян, аби відтворити багатонаціональний культурний контекст, у якому формувався І. Айвазовський як живописець. Виставка триватиме до 26 жовтня 2025 року.

15 липня у Києві в Інформаційно-виставковому центрі Музею Майдану відкрито виставковий проєкт «Скарби державності». У центрі експозиції – печатки, матриці та інші артефакти, що уособлюють історичну спадкоємність влади та державних інституцій. Виставка структурована у шість хронологічних розділів: Київська Русь, Королівство Руське, Велике Князівство Литовське, доба Гетьманщини, а також події 1917–1921 років. Організаторами проєкту виступили Український інститут національної пам'яті, Національний музей Революції Гідності, Музей історичних та культурних реліквій родини Шереметьєвих, у якому зберігається одна з наймасштабніших в Європі сфрагістичних колекцій.

10 липня у столичному Музеї української діаспори (філія Музею історії міста Києва) представлено історико-мистецький проєкт «УКРАЇНКИ». Це виставка-присвята світовому українському жіноцтву, організована з нагоди 100-річчя Союзу Українок Америки. Експозиція знайомить із життєписом СУА, а також з колекцією мистецьких творів українсько-американських художниць, нещодавно переданих в дар Музею української діаспори. Історичну частину виставки склали рідкісні архівні світлини та друковані матеріали, які засвідчують діяльність СУА, спрямовану на підтримку України, збереження національної ідентичності та культурної спадщини в еміграції. Мистецький розділ об'єднав твори живопису, графіки та скульптури авторства шістнадцяти українсько-американських художниць різних поколінь. Найстаршу генерацію презентують мисткині, які отримали професійний вишкіл в Україні до Другої світової війни (К. Кричевська-Росандіч, Л. Морозова, І. Твердохліб-Банах). Репрезентовано й творчі шукання мисткинь, що сформувалися вже в еміграції у 1950–1980-х роках (Л. Боднар-Балагутрак, А. Генкелс, М. Гірняк-Воєвідка, Н. Климовська, Х. Кудрик, Л. Пясецька, І. Сочинська, Х. Сай та ін.) та роботи широко відомих у США М. Гаюк, О. Рондяк, І. Ессенгай. Символічним акцентом виставки є скульптури-мотанки О. Рондяк – художниці, яка народилася в США, але з відновленням української незалежності повернулася на батьківщину.

4 липня у виставкових залах «Хлібні» Національного заповідника «Софія Київська» було розгорнуто експозицію «Невідомі подвижники українського мистецтва». Проєкт присвятили творчому спадкові родини Бушенів – Всеволоду (1880–1963 рр.) та Аллі (1881–1954 рр.), чия творчість залишила глибокий, хоч і досі маловідомий слід у збереженні української культурної спадщини. В галереї можна було побачити понад 70 експонатів, серед яких – графічні роботи, текстильні вироби, ескізи, дослідницькі матеріали, що вперше відкриті для широкої публіки. Ініціатором цього проєкту став Святослав Яринич – куратор творчих програм заповідника, який передчасно пішов із життя у 2023 році. Виставку створено за підтримки Державної наукової архітектурно-будівельної бібліотеки ім. Володимира Заболотного, Національного музею декоративного мистецтва України та Центрального державного архіву-музею літератури і мистецтва України.

11 липня у Рівненському обласному краєзнавчому музеї відкрито виставку «Духовний щит України». До неї увійшли експонати з колекції сакрального мистецтва музею, датовані XVII–XIX століттями. Зокрема це ікони, повернуті з реставрації, напрестольні, наперсні та натільні хрести, унікальні вишиті хоругви початку XX ст., плащаниця, факсимільна копія Пересопницького Євангелія, Острозька Біблія та багато інших цінних речей. Проєкт приурочено до Дня хрещення Русі-України та Дня Української Державності.

Протягом липня в Національному музеї у Львові імені Андрея Шептицького працювала виставка «Іван Франк», присвячена пам'яті українського художника та педагога Івана Франка. Проєкт представив широку ретроспективу творчості митця – декоративну та монументальну кераміку, графіку та живопис.

25 липня в експозиційних залах Палацу Потоцьких у Львові можна було оглянути виставку «Данило Довбошинський. Над берегами вічної ріки», яку організувала Львівська національна галерея мистецтв імені Б. Г. Возницького до 101-ї річниці від дня народження корифея львівської художньої школи. Експозицію склали картини з фондів галереї, приватних колекцій і родинного архіву художника. Окрім живопису авторства самого Д. Довбошинського, виставлено, наприклад, і його портрет, який виконала художниця М. Сельська.

22 липня в Ужгороді у Меморіальному будинку-музеї н. х. України Федора Манайла (філіал Закарпатського обласного художнього музею ім. Й. Бокшая) розпочала діяти тематична виставка «Взірці народної вишивки з колекції Ф. Манайла». Тут представлено частину етнографічної колекції, яку художник зібрав у студентські роки (1928–1934).

У Державному історико-культурному заповіднику «Трипільська культура» в селі Легедзине на Черкащині відкрито нову локацію – павільйон із трипільськими гончарними горнами (IV тисячоліття до н. е.), що демонструє унікальні печі для випалу кераміки. У заповіднику також ініційовано археологічний кемп для військових і ветеранів. Тут учасники можуть спробувати себе у розкопках.

Збереження культурної спадщини та повернення культурних цінностей, вивезених з України

Служба зовнішньої розвідки України повернула з-за кордону рідкісний молитовник «Требник» 1844 року з автографом митрополита Андрея Шептицького, який вважався втраченим із часів Другої світової війни. Книга є цінним зразком друкарського та богослужбового мистецтва, а також свідченням присутності Андрея Шептицького в житті парафіяльної громади села Костенів на Львівщині. Наразі Міністерство культури та стратегічних комунікацій України передало «Требник» на зберігання Львівському національному музею імені Андрея Шептицького.

У липні для костелу Святих Апостолів Петра і Павла у Здолбуніві на Рівненщині було створено цифрову об'ємну модель, яка доступна онлайн для всіх охочих і може бути надрукована на 3D-принтері для людей із порушеннями зору. Проєкт реалізувала громадська організація «Центр сталих ініціатив» в межах «Лабораторії культурних експериментів “Відчуй Здолбунів”» за підтримки Українського культурного фонду та Благодійного фонду «МХП – Громаді».

Міністерство культури та стратегічних комунікацій України додало нові елементи до Національного переліку нематеріальної культурної спадщини України. Серед них: традиції обробки латуні (мосяжу) на Гуцульщині; весільний обряд заплітання долі; традиція випікання та дарування обрядових різдвяних пряників на Слобожанщині; традиції храмового свята на Трійцю у селі Шульгинка Луганської області.

Література

23–26 липня на малій сцені Львівського академічного драматичного театру ім. Лесі Українки пройшов Місяць авторських читань – наймасштабніший транскордонний фестиваль Центральної Європи, який уже десять років поспіль знайомить вітчизняну аудиторію з літературними діячами України та світу. До цього річної львівської частини програми, яка включала читання, зустрічі з авторами, обговорення теми поезії та культурної дипломатії, долучилися 18 письменників з України, Польщі, Чехії та Словаччини. Зокрема учасниками з української сторони стали Г. Крук, А. Любка, С. Поваляєва, А. Дністровий. Письменник і волонтер А. Любка організував в межах фестивалю збір коштів на авто для ЗСУ.

3 липня у Кам'янському на Дніпропетровщині в Центральній міській бібліотеці відбулося врочисте оголошення результатів X Міжнародного літературного конкурсу VivArt-2025, спрямованого на підтримку письменників-початківців. Нині на конкурс надійшло чотири сотні робіт зі всієї України та понад десяти країн світу. Переможцями стали: М. Білик, А. Рибак, Н. Жиліна-Жура (номінація «Поезія») та Є. Кравцова, К. Зубенко, С. Молчан (номінація «Проза»). Організатори літературного конкурсу – мистецька спільнота VivArt і видавництво «Дружко» спільно з Кам'янською міською радою та Національною спілкою письменників України.

5 та 6 липня у Старокостянтиніві Хмельницької області, а саме на території Замку князів Острозьких, тривали заходи III Всеукраїнського фестивалю дитячої книги «Сорока-Білобока». У програмі були зустрічі та автограф-сесії з дитячими авторами, книжковий ярмарок, творчі майстерки, лялькова вистава «Страшко» від театру «Дивень», родинні конкурси тощо. На фестиваль завітали письменники С. Дерманський, О. Гавріш, Д. Матіяш, І. Андрусак, О. Ткач, С. Вертола, С. Пантюк та інші. У залах Старокостянтинівської центральної публічної бібліотеки відбулися панельні дискусії на теми сучасної дитячої літератури та розвитку читання.

Бібліотечна справа. Читання

Фундація *Artists Support Ukraine* у партнерстві з благодійним фондом «Бібліотечна країна» презентували виставку «Слова у полум'ї». Тут зібрано 83 авторські знімки зруйнованих, розграбованих бібліотек – як свідчення культурного геноциду з боку росії. Мета – підтримати культурну інфраструктуру України через міжнародне висвітлення, солідарність та благодійні збори. Проєкт створено у форматі *ready-to-print*, тож його можна швидко реалізувати в будь-якій точці світу. Кошти, зібрані під час показів, спрямують на відновлення українських бібліотек і видавництв, які постраждали від війни. Виставка «Слова у полум'ї» доступна українською та англійською мовами, а всі матеріали надаються безоплатно.

Меморіальний центр Голокосту «Бабин Яр» запустив благодійний проєкт, в межах якого передаватиме книжки про Голокост у публічні бібліотеки по всій країні. Першими учасниками проєкту стали понад сімдесят книгарень Києва та

Київщини. Наразі заклади забезпечено добіркою видань, присвячених трагедії європейського єврейства та масовим розстрілам у Бабиному Яру. Це мемуари, біографії та сучасні художні твори, наприклад, такі, як: «Ми хотіли жити... Свідчення і документи» Б. Забарка, «Голокост: нова історія» Л. Різа, «Бабин Яр: Минуле. Теперішнє. Майбутнє» та інші.

15 та 16 липня в Переяславі на Київщині відбувся Всеукраїнський форум лідерів читання. Ця масштабна подія об'єднала переможців Всеукраїнського конкурсу «Лідер читання!». У програмі – нагородження найкращих читачів з усієї України, інтерактивні активності та квести для учасників форуму, зустрічі з дитячими письменниками – С. Вертолою й О. Дерманським, тематичні екскурсії. Під час заходу стартувала акція «Вишиванка для Героя», а також презентовано новий проєкт «Малюку від малюків», в межах якого юні читачі власноруч вишиватимуть символічну сорочку для очільника Служби безпеки України – генерала В. Малюка. Всеукраїнський форум лідерів читання організували Національна бібліотека України для дітей, Університет Григорія Сковороди в Переяславі та Національний історико-етнографічний заповідник «Переяслав» за підтримки Міністерства культури та стратегічних комунікацій України та Переяславської міської ради.

Кіномистецтво

16 липня у столичному кінотеатрі «Жовтень» стартував показ нової ретроспективи від Довженко-Центру – «Поетичне кіно. Розквіт», який триватиме до 10 вересня. Це цикл культових фільмів, що стали фундаментом українського кіноканону 1960–1970-х років. Проєкт має на меті дослідження та переосмислення українського поетичного кіно, якому Довженко-Центр присвятив увесь 2025 рік. У програмі показу: «Камінний хрест» і «Захар Беркут» Л. Осики, «Вечір на Івана Купала» та «Білий птах із чорною ознакою» Ю. Ілленка, «Пропала грамота» Б. Івченка. Традиційно кожен сеанс супроводжується вступним словом кінознавців Довженко-Центру.

Матеріал підготувала

Кобзаренко Л. П., провідний редактор
відділу наукового аналізу та
узагальнення інформації

Комп'ютерне опрацювання та редагування ***І. Г. Піленко***

Формат 60х84/16. Умовн. друк. арк. 0,93. Б/т. Зам. 58. Безплатно

НБУ імені Ярослава Мудрого, Київ-1, Грушевського, 1. Тел. 278–85–12